

УДК 811.162.4:929 Мијавцова, М.

PROFESORKA MÁRIA MYJAVCOVÁ – VÝZNAMNÁ SLOVAKISTKA

In memoriam: Dr. Mária Myjavcová

Profesorka Mária Myjavcová (1934 – 2022) univerzitná profesorka, lingvistka, autorka učebníc, prekladateľka, sociolingvistka, slovakistka, zomrela 25. októbra 2022 vo veku 88 rokov.

Narodila sa 1. júna 1934 v Báčskom Petrovci. V rodisku vychodila základnú školu a gymnázium. V rokoch 1952 – 1956 študovala na Filozofickej fakulte v Belehrade na Katedre slavistiky český a slovenský jazyk a literatúru. V rámci základných štúdií študovala tiež ruský a poľský jazyk. Po ukončení štúdií jeden školský rok vyučovala slovenský jazyk na Gymnáziu Jána Kollára v Báčskom Petrovci. Od roku 1957 a do konca roka 1968 pôsobila v redakcii novín Hlas ľudu, resp. vo vydavateľstve Obzor ako jazyková redaktorka. Na Filozofickej fakulte začala pracovať roku 1964 ako externá odborná spolupracovníčka a v roku 1967 sa trvalo zamestnala na Filozofickej fakulte, kde v Slovakistickom ústave pôsobila až po odchod do výslužby v decembri 1991. Vyučovala všetky predmety zo súčasného slovenského jazyka, slovenský jazyk v porovnaní so srbským jazykom a jazykovú kultúru. Tiež vyučovala slovenský jazyk ako voliteľný premet študentov ruštiny a iných odborov. Externe vyučovala slovenský jazyk na Učiteľskej škole pri petrovskom gymnázium, neskôr na Pedagogickej akadémii v Novom Sade a v rokoch 1998 – 2004 vo vysunutom Slovenskom oddelení somborskej Učiteľskej fakulty pri Gymnáziu Jána Kollára v Petrovci.

Magisterkú prácu *Syntaktické a sémantické zhody a odlišnosti medzi pomocnými slovesami v slovenskom a srbochorvátskom jazyku a vplyv srbochorvátskeho jazyka na ich použitie a význam v reči Slovákov Petrovca* obhájila na Filologickej fakulte v Belehrade roku 1975. Dizertačnú prácu *Vývin spisovnej slovenčiny vo Vojvodine v podmienkach kontaktu so srbochorvátskym jazykom* obhájila na Filozofickej fakulte v Novom Sade v roku 1987. O rok neskoršie, v roku 1988, zvolená bola za docentku.

Vo vedecko výskumnej oblasti profesorka Myjavcová sa zamerala na spisovnú slovenčinu vo Vojvodine, jazykovú kultúru vojvodinských Slovákov, konfrontačný výskum slovenčiny a srbčiny. O jej bohatej vedecko-výskumnej činnosti svedčí rozsiahla bibliografia vedeckých prác, ktorá počíta 153 bibliografických jednotiek. Uverejňovala nielen po slovensky v časopise Nový život, Obzoroch, Ľudovom kalendári, časopise Dolnozemský Slovák, v Zborníku Spolku vojvodinských slovakistov, v zborníkoch, ktoré boli publikované príležitostne, ale aj po srbsky v zborníkoch Godišnjak Saveza društva za primenjenu lingvistiku Jugoslavije, Prevodilačke sponse, Prevodjenje i nastava stranij jezika a v iných. Prispievala aj do časopisov a zborníkov na Slovensku (Kultúra slova, Literárny týždenník), v Slovinsku, Sarajeve, Chorvátsku.

Profesorka Myjavcová bola priekopníčkou v oblasti konfrontačného výskumu slovenského a srbského jazyka. Vo svojich štúdiách a monografiách písala o slovensko-srbskom bilingvizme. Zasadzovala sa o zachovanie a zveľadenie jazykovej úrovne spisovnej slovenčiny v našej vojvodinskej enkláve. Prvou monografiou boli *Jazykové poznámky*, ktoré vyšli v dávnom roku 1966, ale ani dodnes nestratila na svojej hodnote a určené sú každému, kto má záujem pozdvihnúť si svoje vyjadrovanie na vyššiu úroveň. Druhá monografia *Slovenčina v jazykovej enkláve* (2001) vyšla omnoho neskoršie a adresovaná je prevažne odbornej verejnosti. Profesorka Myjavcová jazykové vlohy naplno prejavila v esejistickej tvorbe v knižnom vydaní *Bolo ako nebude* (2004).

Uprednostnila ľudovú frazeológiu pred odbornou faktografickosťou. V monografii *State o našej slovenčine* (2006) autorka poukazuje na možnosti ako zlepšiť situáciu, v ktorej dominantné postavenie má srbský jazyk, ako posilniť jazykové povedomie členov slovenského jazykového spoločenstva. *Slovenská jazyková čítanka* (2009) Márie Myjavcovej vhodná je pre učiteľov, novinárov, redaktorov, študentov, a pre všetkých používateľov slovenského jazyka, ktorí majú záujem o sebazdokonaľovanie a chcú si svoje vyjadrovanie pozdvihnúť na vyššiu úroveň. Monografia *O slovensko-srbskom bilingvisme vo Vojvodine* (2015) koncipovaná je ako vedecká publikácia, ktorá je určená hlavne odborníkom, profesionálne sa zaoberajúcim starostlivosťou o budúcnosť slovenského jazyka v našom menšinovom spoločenstve.

Profesorka Myjavcová vždy mala na myslí našu špecifickú jazykovú situáciu a svoje príspevky tak aj ladila, aby každému mohli poslúžiť na jazykové sebazdokonaľovanie. Vždy pracovala a písala v prospech zachovania a zveľadenia jazykovej úrovne spisovnej slovenčiny. Zasadzovala sa za lepšie poznanie slovenského jazyka, o upevnenie jazykového povedomia a o zachovanie slovenského jazyka v čím rýdzejšej podobe u všetkých. Nielen u tých, ktorí spisovnú slovenčinu používajú z povolaní, ale i pre všetkých tých, ktorým je slovenčina v srdci.

Profesorka Myjavcová počas svojej pracovnej doby, ale aj ako dôchodkyňa, zostavovala učebnice zo slovenského jazyka a jazykovej kultúry. Plne si uvedomovala význam školskej sústavy v pestovaní a zachovávaní materinského jazyka. Zapísala sa do radu autorov učebníc pre základné školy pre druhý stupeň a pre gymnazistov. Spolu s Františkom Častvenovou zostavila učebnice zo slovenského jazyka pre 5., 6., 7. a 8. ročník základnej školy s kontrolnými úlohami ku každej z týchto štyroch učebníc (1966, 1967, 1968). Neskôr vydala samostatne učebnicu *Slovenský jazyk* pre 1. a 2. ročník strednej školy (1976). Potom nasledovala učebnica *Slovenský jazyk a kultúra vyjadrovania* pre 1. – 4. ročník strednej školy (1988). V rokoch 2005 – 2007 v Ústave pre učebnice v Belehrade uverejnili učebnice pre stredné školy *Slovenský jazyk a kultúra vyjadrovania* pre 1. ročník gymnázia, potom *Slovenský jazyk a kultúra vyjadrovania* pre 2. ročník gymnázia a *Slovenský jazyk a kultúra vyjadrovania* pre 3. a 4. ročník gymnázia. Roku 2007 profesorka Myjavcovej za uvedené stredoškolské učebnice Učebnicový ústav v Belehrade udelil Odmenu Stojana Novakovića ako najlepšia učebnica v jazykoch národnostných menšín vo vydání Ústavu pre učebnice.

Za prínos k rozvoju našej slovakistiky profesorka Mária Myjavcová získala Cenu Nového života (1984 a 1999), Cenu Spolku vojvodinských slovakistov, Októbrovú cenu obce Báčsky Petrovec, uznanie zaslúžilý učiteľ Matice slovenskej, Cenu Slovenského vydavateľského centra za roky 2004 – 2007, Veľkú medailu svätého Gorazda (2010) a Cenu NRSNM za celoživotný prínos k zachovaniu, rozvoju a prezentácii národnostnej kultúry slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku (2014).

Svojou neúnavnou prácou sa do slovenského vojvodinského školstva a kultúry zapísala ako významná, jedinečná a neopakovateľná osobnosť.

Anna Makišová
Univerzita v Novom Sade
Filozofická fakulta
Oddelenie slovakistiky
makisova.anna@gmail.com